

31 травня 2024 | №13-14
(1573-1574)

НОВИНИ ЧАЕС

Офіційне видання
ДСП «Чорнобильська АЕС»

**3 Днем
НАРОДЖЕННЯ,
РІДНЕ МІСТО!**

Чорнобильську АЕС відвідали німецькі посадовці

див. 4 стор.

У ЦЬОМУ НОМЕРІ

стор. 3 - 4 Актуальна інформація про події на ЧАЕС.

стор. 5 - Про «Глобальне партнерство проти розповсюдження зброї та матеріалів масового знищення».

стор. 6 - Як працює завод з переробки рідких РАВ.

стор. 7 - Новини зони відчуження.

стор. 8 - До Всесвітнього дня захисту дітей. Поради психолога працівникам ЧАЕС.

стор. 11 - Вони зафільмували Чорнобиль. Про тих, хто зробив перші післяаварійні відео на ЧАЕС.

ДАТИ І ПОДІЇ

20 травня 1986 року - Початок будівництва об'єкта «Укриття». Перший етап спорудження майбутнього ОУ.

21 травня 2021 - ДІЯРУ надала Чорнобильській АЕС дозвіл на експлуатацію ЗППРВ.

24 травня 1978 року - 1-й енергоблок було введено на проектну потужність 1000 МВт, яку освоєно на 2 місяці раніше запланованого терміну.

25 травня 2005 року - Розпочато проект «Стабілізація», у підсумку якого було забезпечено необвалення нестабільних конструкцій об'єкта «Укриття».

28 травня 1979 року - Енергоблок 2 введено на проектну потужність 1000 МВт.

«...у вихідних даних телевізійних програм, зокрема провідної новинної програми сср «Время», значилися зовсім інші оператори та журналісти...»

див. 11 ст.

Колектив ЧАЕС придбав сучасне обладнання для військових

24 травня в офісному центрі Чорнобильської АЕС відбулась передача сучасного обладнання військовослужбовцям військової частини 3041.

На початку лютого до Чорнобильської АЕС та первинної профспілкової організації ЧАЕС звернувся командир військової частини 3041 НГУ із проханням про допомогу для посилення протиповітряної оборони та прикриття повітряного простору зони відчуження.

Працівники ЧАЕС відгукнулися на прохання військових і зробили свій внесок у збір коштів. Станом на кінець квітня на акцію «Збір на посилення протиповітряного захисту ЧАЕС» було зібрано 336 092,70 грн.

За підсумками спільної наради спеціалістів військової частини 3041 та СФЗ було визначено конкретний засіб радіоелектронної боротьби, і ППО ЧАЕС уклало договір на його виготовлення.

Вже наприкінці травня бажане обладнання було отримане головою ППО ЧАЕС. Також на зібранні кошти було закуплено потужні сучасні прожектори та планшети. Після передачі обладнання було доставлено в зону відчуження для якісної роботи мобільних вогневих груп.

Командир військової частини 3041 звернувся до колективу ЧАЕС із словами подяки:

— Ми щиро вдячні Чорнобильській атомній електростанції, керівництву та всім працівникам за оперативну реакцію на нашу потребу та швидке надання допомоги.

Ваша допомога є неоціненною і дозволяє нам ефективно виконувати наші завдання. Ви демонструєте приклад справжнього громадянського обов'язку, і ми сподіваємось на подальшу співпрацю в майбутньому.

Дякуємо вам за те, що ви з нами!

Чорнобильську АЕС відвідали німецьки посадовці

16 травня промисловий майданчик Чорнобильської АЕС та зону відчуження відвідала делегація у складі Керівника Департаменту міжнародного порядку, ООН та контролю за озброєннями у Федеральному міністерстві закордонних справ Німеччини пана Гюнтера Зауттера, Посла Федеративної Республіки Німеччини в Україні пана Мартіна Єгера та осіб, що їх супроводжували.

Візит делегації в Україну спрямований на обговорення питань співпраці в рамках діяльності міжнародних організацій, процесу підготовки до проведення Глобального саміту миру в Швейцарії та посилення двосторонньої взаємодії між Україною та Німеччиною.

На майданчику Чорнобильської АЕС візитери відвідали адміністративно-побутовий корпус станції, а також сховище відпрацьованого ядерного палива сухого типу (СВЯП-2) та арковий простір під НБК й отримали детальну інформацію про поточну діяльність ЧАЕС та функціонування інноваційних технічних об'єктів у її складі.

Також в рамках візиту гості ознайомилися з діяльністю підприємств сфери управління Державного агентства (ДАЗВ), зокрема у місті Чорнобилі побували у ДСП «Екоцентр» та автотранспортному цеху ДСП ЦППРВ, а також оглянули центральну частину та річковий порт міста Прип'ять, де до аварії 1986 року проживали працівники станції.

Під час візиту в Україну пан Гюнтер Зауттер запевнив українців у незмінній підтримці Німеччиною суверенітету та територіальної цілісності України, а також наголосив на готовності німецького уряду й надалі допомагати Україні у військовій, економічній та гуманітарній сферах.

«Глобальне партнерство проти розповсюдження зброї та матеріалів масового знищення»

З 13 по 17 травня в столиці Чеської Республіки продовжилася робота у форматі Україна-країни-учасниці Групи Семи «Глобальне партнерство проти розповсюдження зброї та матеріалів масового знищення».

Чорнобильську АЕС на зустрічі представляв директор із забезпечення діяльності Сергій КАЛАШНИК.

Довідково. Ініціативу «Глобальне партнерство» було започатковано у 2002 році. Вона охоплює такі напрямки, як знищення хімічної зброї, демонтаж атомних підводних човнів, забезпечення ядерної та радіологічної безпеки, мінімізація запасів небезпечних біологічних патогенів та токсинів. Україна приєдналася до Ініціативи як держава-реципієнт у 2004 році та використовує цю міжнародну платформу для предметного обговорення напрямів розширення міжнародного співробітництва у сфері нерозповсюдження зброї масового знищення та просування відповідних проектних пропозицій, спрямованих на посилення радіаційної, хімічної, біологічної безпеки та захисту в Україні.

У рамках Глобального партнерства в Україні реалізуються проекти із забезпечення фізичного захисту радіоактивних матеріалів та посилення спроможностей нашої держави у виявленні та попередженні незаконного переміщення ядерних матеріалів на пунктах перетину державного кордону України.

Мета роботи групи — це продовження діалогу у форматі Україна — держави-

учасниці Ініціативи Групи Семи, зокрема, презентація актуальних потреб України у сфері радіаційної та фізичної ядерної безпеки задля залучення ресурсів країн-донорів на їх реалізацію в рамках Глобального партнерства.

Окрім того, це представлення результатів реалізації поточних проектів, обговорення проблемних питань та нових пропозицій.

Проведення на полях заходу зустрічей з представниками іноземних та міжнародних інституцій, під час яких відбувалося інформування щодо загального стану, збитків та руйнувань, завданих збройними атаками рф на об'єкти критичної енергетичної інфраструктури України, зокрема, ЧАЕС, також має велике значення для розуміння громадськістю країн-партнерів глобальної суті проблем, з якими наразі стикається Україна.

Під час засідання Україна проінформувала донорів про стан поточних та запланованих проектів, щодо нових викликів та потреб, які виникають у зв'язку з війною в Україні. Інформацію щодо ДСП ЧАЕС було включено до загальної презентації, яку представив заступник голови ДАЗВ Максим Шевчук.

— Зокрема, ми розглянули стан поточних проектів, нові виклики, що виникають у зв'язку з війною в Україні, та потреби, які необхідно задовольнити для забезпечення безпеки на об'єктах, таких як Чорнобильська АЕС.

Під час презентації нових потреб ЧАЕС

було вирішено, що один із проектів, а саме постачання елементів комплексу інженерно-технічних засобів системи фізичного захисту ДСП ЧАЕС (елемент автономного живлення засобів виявлення проникнення AGM EnerSys Cyclon-D 2V) візьме на себе ЄБРР у межах вже підписаної Угоди №2 Рахунку міжнародного співробітництва для Чорнобиля, — розповів Сергій Калашник.

— Було проведено зустрічі з представниками Норвезького регулювального органу (DSA), ЄБРР, ЄК, США щодо ремонту будівель у місті Чорнобилі для організації місць відпочинку вахтового персоналу ЧАЕС. ЄК підтвердила свою готовність профінансувати 50% вартості цих робіт; Норвегія теж заявила, що підтримає цей проект, а суму внеску буде визначено пізніше.

Окрім того, було проведено двосторонню зустріч з представниками Міністерства енергетики США щодо надання службі фізичного захисту ЧАЕС транспортних засобів для оперативного розв'язання питань фізичного захисту на майданчику ЧАЕС.

Участь у таких ініціативах є надзвичайно важливою, адже вона дозволяє залучити додаткові ресурси для розв'язання критичних питань безпеки. Співпраця з міжнародними партнерами допомагає посилити нашу спроможність у забезпеченні радіаційної, фізичної та ядерної безпеки.

Найближчим часом ми зосередимося на підготовці необхідної документації для отримання фінансування. Також будемо підтримувати тісні контакти з донорами та готувати нові проектні пропозиції для наступних засідань. Важливо забезпечити ефективне використання отриманих ресурсів для максимального підвищення безпеки.

Таким чином, участь у Групі з обміну інформацією про технічну допомогу Україні у сфері радіаційної та фізичної ядерної безпеки не лише допомагає вирішувати нагальні питання, але й сприяє зміцненню міжнародного співробітництва та підтримці безпеки на глобальному рівні.

ЗПРРВ: три роки після отримання ліцензії

21 травня 2021 року державному спеціалізованому підприємству «Чорнобильська АЕС» Держатомрегулюванням було видано ліцензію ОВ 001092 на право провадження діяльності з переробки, зберігання радіоактивних відходів у частині переробки рідких РАВ, а саме — експлуатація заводу з переробки рідких радіоактивних відходів (ЗПРРВ).

Завдяки даному кроку Чорнобильська АЕС може в повному обсязі виконувати переробку та зберігання рідких радіоактивних відходів, накопичених ЧАЕС за період експлуатації енергоблоків, а також на етапі зняття з експлуатації.

Довідково. До цього дня ДСП ЧАЕС експлуатувало ЗПРРВ на підставі окремого дозволу згідно з ліцензією на зняття ЧАЕС з експлуатації. Реалізуючи зміни ядерного законодавства, ЧАЕС ліцензувала діяльність з експлуатації ЗПРРВ в якості самостійного об'єкта поводження з РАВ.

Проект заводу з переробки рідких радіоактивних відходів був затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України в 2001 році. Завод з переробки рідких радіоактивних відходів розташований у зоні відчуження ЧАЕС.

У 2014 році було завершено будівництво заводу і проведено комплексні випробування, але в зв'язку з введенням в дію нових будівельних норм виникла необхідність реконструкції систем протипожежного захисту, захисту від блискавок і виконання робіт з утеплення зовнішніх стін, що потребувало часу та, відповідно, викликало затримку у введенні об'єкта в експлуатацію.

У квітні 2018 року Державна архітектурно-будівельна інспекція України видала ліцензію на відповідність заводу з переробки рідких радіоактивних відходів будівельним нормам.

Про те, як наразі, три роки поспіль, працює завод з переробки рідких РАВ, розповів **заступник начальника цеху (з переробки РАВ) ЦПРВ Ілля ШУМКОВ:**

— Наразі на ЗПРРВ виконуються роботи з переробки РРВ у вигляді кубового залишку, а також триває відправка

та транспортування упаковок РАВ на захоронення до спеціального сховища.

— Яку кількість відходів (упаковок РАВ) було перевезено з початку поточного року, а також за усі три роки діяльності?

— Відповідно до графіку, станом на 24 травня 2024 року на захоронення було вивезено 372 упаковки РАВ, а за останні три роки ця кількість склала 4904 упаковки РАВ, якщо рахувати з початку 2022 року.

У 2022 році запланована до виробництва кількість упаковок РАВ була знижена з 4000 до 2000. У зв'язку з відсутністю додаткового, порівняно з 2022 роком, фінансування, на 2023 рік запланована до виробництва кількість упаковок РАВ склала 2500 одиниць, а 2024 — 2700 одиниць.

— Чи вдається наразі закуповувати необхідні компоненти для процесів перероблення рідких РАВ, оскільки велика кількість підприємств, які брали участь у тендерах поки що або не працюють, або перебувають у зоні бойових дій та/або у прифронтовій смузі?

— У частині закупівлі в'язучих матеріалів ми працюємо з тим самим постачальником, що й у останні роки. Договір на постачання цементу укладено, і перше постачання цементу обсягом більш ніж 50 тон вже відбулося.

У частині постачання металу та витратних компонентів для виготовлення па-

кувальних комплектів (металевих бочок для формування упаковок РАВ) проблем немає.

— Чи вистачає зараз персоналу для роботи на ЗПРРВ?

— Зараз персоналу на ЗПРРВ достатньо, вакантних робочих місць немає. Але згідно з умовами дії Ліцензії №ОВ 001092 ДСП ЧАЕС повинно запровадити рецептуру для переробки кубового залишку з солемістом більш ніж 470 г/л та продовжити переробку кубового залишку з таким солемістом. Це призведе до появи додаткового технологічного процесу — доупарювання кубового залишку, і в цьому випадку персоналу не вистачатиме.

— Перед війною на ЧАЕС створювалися умови, спрямовані на те, щоб ЗПРРВ, ймовірно, міг виконувати певні роботи із поводження з РРАВ і для інших атомних станцій України. Сьогодні цей напрямок діяльності не втратив актуальності?

— На мою думку, ні. На ДСП ЧАЕС зараз у сховищах рідких радіоактивних відходів розміщено близько 20000 м³ різних видів РРВ. Їхня кількість збільшується за рахунок робіт, пов'язаних зі зняттям з експлуатації. Починаючи з моменту промислової експлуатації ЗПРРВ, ми переробили тільки 1221 м³ РРВ.

Проте, створення можливості переробки РРВ інших підприємств не є найближчою перспективою.

Адміністрація ДАЗВ зустрічалася із профспілковим активом

14 травня у м. Чорнобилі відбулась зустріч першого заступника голови ДАЗВ Андрія Тимчука з головами первинних профспілкових організацій Атомпрофспілки та головою Об'єднаної організації профспілки працівників підприємств зони відчуження Геннадієм Михайлюком.

На заході акцентували увагу на низці тем, що потребують конкретних рішень для поліпшення робочих процесів.

Обговорили комплексні підходи щодо вирішення питання заборгованості із заробітної плати працівникам ДСП «Північна Пуща». Крім вищезазначеного, було піднято питання щодо проблеми недоліків у логістиці персоналу підприємств зони відчуження, зокрема із Славутича та Чернігова.

У векторі покращення умов праці виникли обговорення щодо рівнів заробітної плати однакових спеціальностей на різних підприємствах та компенсацій за шкідливі умови праці, що є важливим аспектом покращення роботи працівників.

Не залишилися осторонь побутові те-

ми — проживання та покращення інфраструктури на об'єктах перебування вахтового персоналу, поліпшення харчування для працівників підприємств.

У підсумку було озкреслено важливі підходи до подальшої співпраці між профспілками та ДАЗВ, що в комплексі сприятиме покращенню роботи підприємств.

«Між представниками профспілкових

організацій та ДАЗВ повинен бути постійний діалог — він сприяє покращенню подальшої діяльності підприємств зони відчуження та удосконалює робочі процеси. Тільки разом ми зможемо вирішувати складні питання та забезпечувати потреби. В подальшому ми будемо проводити подібні зустрічі декілька разів на рік», — наголосив Андрій Тимчук.

Триває розробка нової Галузевої Угоди

16 травня відбулась нарада за участю представників робочих груп ДАЗВ України та Атомпрофспілки щодо узгодження положень проекту нової редакції Галузевої Угоди. Спільно та конструктивно обговорили окремі пункти проекту угоди, внесли правки згідно зі змінами, що відбулись у чинному законодавстві України.

Однією з основних домовленостей було недопущення зменшення функцій профспілки щодо захисту соціально-економічних та трудових прав працівників.

Слід звернути увагу й на плідне партнерство та певні позитивні досягнення між сторонами в частині, що стосується вдосконалення установчих документів підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління ДАЗВ, у категорії прав та обов'язків щодо трудового колективу.

Завдяки активній роботі сторін, в окремих питаннях досягли повного розуміння, що пришвидшило узгодження тексту угоди.

Деякі пункти та додатки потребують більш детального вивчення, доопрацювання, подальшого обговорення та спільного узгодження.

Зокрема, щодо розроблення норм безоплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту працівникам підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління ДАЗВ, та здійснюють діяльність у зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення. Зазначені положення є нововведенням і розробляються з урахуванням специфіки діяльності підприємств.

Як захистити дитину від ризиків під час дорослішання

1 червня в світі відзначається День захисту дітей. Особливості сьогоднішнього дня вимагають не лозунгів на кшталт: «Усе найкраще — дітям!», а реальних дій, які хоч якоюсь мірою здатні убезпечити дитину у не надто дружньому навколишньому світі. Начасі розмова про взаємодію між батьками і дітьми, про підлітковий вік, про проблеми та підтримку. Тобто, про вічне питання дитячо-батьківських відносин.

Маємо розуміти, що покоління сьогоднішніх дітей не захищене від життєвих труднощів ще більше, ніж покоління їх батьків. Проте, на жаль, замість того, щоб вчити дітей долати неминучі труднощі, батьки нерідко замінюють необхідну дитині увагу якимись матеріальними речами. В результаті, батьки марно намагаються подолати відчуття своєї провини за недостатню увагу, за непроділений дитині час.

Ми, дорослі, насамперед, маємо пам'ятати: ніякі матеріальні речі не компенсують дитинства, у якому є повсякденне спілкування і підтримка. Почуття провини завжди породжує деструктивну, тобто неправильну поведінку. Але для батьків втрата дитини завжди є трагедією — як фізично, так і ментально.

Розмову про важливе розпочнемо з елементарного. Сучасні діти багато часу проводять у соціальних мережах, проте дорослі дуже рідко вчать дітей елементарній інформаційній гігієні та обговорюють безпеку, які можуть зустрітися у Всесвітній мережі.

Проте, в інтернет-сегменті соціальних мереж відбувається постійна ротація груп, які ідеалізують культ смерті. Їх виявляють, закривають, зносять записи та чати, але спільнот, котрі закликають підлітків вступити в небезпечну гру, результатом якої має стати самогубство, не меншає.

Тільки протягом останніх років ви, напевно, чули про спільноти із назвами «Синій кит», «Море китів», «Тихий дім», «Разбуди мене в 4:20», «Червона сова»,

«Момо» та інші.

Застосовуючи найрізноманітніші засоби психологічного впливу, адміністратори певних груп змушували підлітків стати до захоплюючої на початку та страшною у фіналі гри, яка у підсумку призводила їх до суїциду.

Проте, як це відбувається, нам розповіла психолог Славутицького соціально-психологічного центру **Тетяна СЕРГІЄНКО**:

— Головною умовою самогубства є його фіксування на відео в режимі онлайн. Організатори «груп смерті» зацікавлені саме в такому фіналі, адже їхньою кінцевою метою є отримання прибутку від продажу цього відеозапису.

Вони поетапно застосовують способи психологічного впливу у мережі Інтернет щодо дітей. Спочатку відслідковують дітей, вербують, потім дають зрозуміти дитині, що вона є особливою, обраною. До речі, за правилами Інтернет-спільнот про участь у грі не можна розповідати дорослим, що створює ще один найсильніший спосіб контролю цих кураторів над неповнолітньою дитиною, це є «спільна таємниця». Далі відбувається пропаганда смерті. Пропагують смерть як єдино правильний і гідний спосіб виходу зі складних життєвих ситуацій, культивують депресивні стани, тобто застосування насильства стосовно себе та свого оточення, а такі людські цінності, як сім'я,

друзі, освіта взагалі піддаються критиці та висміюванню. Ну і врешті, відбувається тотальний контроль, де схиляють підлітка до вчинення негативних дій, суїцидальних дій.

«Гра» передбачає спілкування з адміністратором, який дає завдання, таких завдань може бути від 15 до 50.

Перші завдання прості: розказати про себе, позбутися улюбленої речі, запросити у групу 50 друзів. Потім йдуть складніші завдання, які передбачають нанесення собі тілесних ушкоджень. Останнє завдання — самогубство.

Адміністратори групи активно моніторять сторінки нових учасників, орієнтуючись на дітей, які мають проблеми в сім'ї, з друзями, мають депресивні стани, не можуть себе реалізувати. Виконуючи завдання адміністраторів, діти відчувають «підтримку», а адміні навіть можуть ставати для них авторитетами.

До речі, суїцидальна поведінка відноситься до розповсюдженого симптому підліткової кризи. В цьому періоді вона відрізняється суїцидальними думками, намірами, погрозами, спробами.

— *Власне, для батьків участь їхньої дитини, яка ще вчора, здається, була повністю керована, а сьогодні вже вимагає абсолютної самостійності, у подібних спільнотах нерідко стає повною неочікуваністю.*

— Підлітковий вік — це найважкий етап розвитку організму та психіки дитини. Зміни, які відбуваються в організмі, змінюють відношення підлітка до себе, до оточуючих; впливають на його поведінку, стають причиною неефективності звичайних методів впливу та виховання. Підлітки в цей час можуть бути веселими, активними або навпаки — в'ялими, пасивними, схильними до глибокого самоаналізу та усамітнення.

Для них характерна підвищена самокритичність в оцінці своєї зовнішності, в одязі, і разом з тим самовпевненість, схильність до критиканства і переоцінки суспільних цінностей. Вони різко нетерплячі до настанов і порад дорослих, які здаються підліткам не сучасними, нудними, викликають роздратування. Підліток, який перестав бути дитиною, проявляє непокору і стає для дорослих незручним, а спілкування з ним і його виховання стають обтяжувальними.

У підлітковому віці дітям властиві такі поведінкові реакції як реакція емансипації — прагнення звільнитися від впливу батьків, дорослих, вчителів (може проявлятися у критиці загальноприйнятих цінностей, моральних норм, залишення дому, нанесення тату, паління, вживання алкоголю, дуже ранні сексуальні зв'язки).

Реакція групування — прагнення об'єднуватися з однолітками, реакція захоплення — це хоббі, захоплення музикою, модою, комп'ютерними іграми. Але захоплення бувають і шкідливими для підлітків (паління, наркотики, алкоголь, сексуальні збочення).

Прагнення мати права дорослих характерне для усіх підлітків. Вони засвоюють позитивні риси дорослих людей. Однак деякі підлітки засвоюють тільки зовнішню, переважно негативну сторону дорослої поведінки: грубі манери та мова, вживання алкоголю, пристрасть до азартних ігор. Вони швидко і досить легко оволодівають забороненими способами психологічного захисту і нападу — хитрістю, брехливістю, відкритим негативом до усіх, демонстрацією фізичної сили, агресії, жорстокості і таке інше.

Не дивлячись на те, що такі підлітки зовні наче дорослішають, у внутрішньому плані вони залишаються соці-

ально незрілими, інфантильними.

Підлітковий вік — це кризовий вік. Найчастіша фраза, яка може звучати з вуст підлітка — «Немає в житті щастя», або ще гірше «Жити не хочеться», «Життя нестерпне, немає в ньому ніякої радості». Такі фрази точно відображають стан підлітка. Все минуле оцінюється в похмурих фарбах. Майбутнє теж оцінюється песимістично. З'являється почуття безнадійності, впевненості у тому, що ситуація не покращиться. З негативними думками про себе може з'явитися негативний погляд на увесь світ.

І ось що хочеться порадити батькам підлітків. Якщо на душі вашої дитини важко, якщо її відвідують похмурі думки, то у цьому випадку є два виходи, що їй казати.

Перший. «Ти маєш усвідомити, що депресія — нерідкісне явище у підлітковому віці. В цьому стані багато проблем перебільшені, а деякі просто надумані. Сконцентруйся на чомусь хорошему в своєму житті. Щось приємне завжди можна знайти.

Це допоможе позбутися почуття безнадійності і принесе реальне полегшення». Звісно, я пропоную такий собі тезис, сенс, який ви маєте донести до своєї дитини. Ваше завдання — переконати, що усе в світі, зокрема й неприємності, — плинні і проходять, а життя обов'язково несе у собі якісь приємні та світлі моменти.

Другий варіант. Якщо самонавіювання не допомагає, а стан стає все гіршим, якщо час від часу з'являються думки,

що жити немає сенсу, підлітка необхідно показати фахівцю. Тобто потрібно обов'язково звернутися до спеціаліста-психіатра. Залишати таку ситуацію без уваги не можна.

В решті решт, є проміжний варіант. Хай дитина розкаже про свої переживання комусь із авторитетних для тебе дорослих і попросить у них допомоги.

Але, повторюю, не можна залишати ситуацію без уваги. Це може призвести до найгіршого — на жаль, нещодавно в місті сталася трагедія...

— Чи завжди підліткові спроби суїциду пов'язані із перебуванням у певних інтернет-спільнотах?

— Звісно, ні. Але подібний зв'язок проглядається у більшості випадків спроб дитячих суїцидів.

До речі, батьки можуть навіть не здогадуватися про цей бік життя їхньої дитини. Але є низка ознак, які вказують на те, що дитина готова шукати прихистку у «групах смерті».

Довідково.

Поведінкові ознаки у підлітка, які сигналізують про гостру небезпеку:

- переживання образи, відчуття самотності;
- реальна або уявна втрата батьківської любові або ревності;
- переживання, пов'язані зі смертю одного з батьків чи розлученням батьків;
- почуття провини, сорому, образи, незадоволення собою;

- страх перед ганьбою, глузуванням, приниженням, покаранням;
- нерозділене кохання, вагітність;
- почуття помсти, шантаж;
- бажання повернути до себе увагу, викликати жалість, співчуття;
- наслідування поведінки друзів, героїв книжок, фільмів, захоплення Інтернетом;
- алкоголізм, уживання наркотиків, токсичних препаратів;
- страждання від невиліковних хвороб;
- тривалі депресивні стани;
- надто критичне ставлення до себе.

— **Працівники Чорнобильської АЕС, особливо ті, хто працює у вахтовий спосіб на промисловому майданчику ЧАЕС, в силу обставин не завжди можуть проконтролювати життя та емоційний стан власної дитини...**

— Зауважимо, що коли батьки довгий час у відрядженні, на вахті — діти відвикають від самої присутності батьків, від контролю. Вони вчаться бути самостійними, приймати рішення і планувати свій час по своєму, вважаючи себе достатньо дорослими у цих речах. І коли батьки повертаються додому, то дуже часто компенсують свою відсутність строгістю і контролем.

Вмикаючи режим «Я же мати», батьки починають «вчити жити». Це не правильно. Іноді це може призвести до конфліктів, що в свою чергу може призвести до того, що діти можуть піти з дому і навіть покінчити життя самогубством.

І пам'ятайте, що надмірна увага, наприклад до бурхливих емоційних проявів дитини, так само погана, як і недостатня увага: у обох випадках дитина не відчуває опори та підтримки.

Але підтримка має бути у всіх, чи то діти, чи то дорослі. Є так зване коло підтримки. Потрібно шукати оту золоту середину.

Адже дитинство дається не просто так. Тож використайте цей час, щоб бути батьками та друзями своїм дітям. Проходьте усі випробування разом та цінують кожну мить, проведену разом.

Ніякі настанови та виховні заходи не

варті тих наслідків, до яких вони можуть призвести.

Ну, і не забувайте піклуватися про себе — бережіть власне емоційне та фізичне здоров'я. Адже тільки здоровий дорослий зможе підтримати та допомогти дітям. Діти, які бачать навколо себе впевнених, спокійних адекватних дорослих, почуватися так само і легше проходити усі етапи дорослішання.

Любіть своїх дітей, підтримуйте їх, і приділяйте їм достатньо часу. І усе обов'язково буде добре.

Поради психолога Славутицького соціально-психологічного центру Тетяни СЕРГІЄНКО батькам дітей-підлітків:

Батькам радимо:

- приділяти більшу увагу психологічному стану дитини, перевіряти шкіряні покриви дитини на наявність пошкоджень. У разі їх виявлення — з'ясовувати обставини, за яких вони з'явилися.

- перевіряти облікові записи (акаунти) дитини в соціальних мережах та групи, до яких входить акаунт. Перевіряти вміст спілкування у приватних чатах, про що спілкуються. Звертати увагу на коло спілкування дитини;

- намагатися зайняти вільний час дитини спортивними або культурними секціями;

- обов'язково контролювати те, які фото- та відеофайли знаходяться в гаджетах дитини. Бажано встановлювати функцію «батьківський контроль» на всіх гаджетах дитини.

- знаходити час на розмови зі своїми дітьми (часом достатньо навіть 5 хвилин). Слухати їх уважно, не знецінювати переживання та біль. Розбиратися одразу, не відкладаючи на потім;

- треба дати дитині чітке розуміння: «Ми твої мама і тато, і ми завжди підтримаємо. Що б ти не зробив. Навіть коли весь світ буде проти тебе». Пояснити, що це не означає, що дитина може сісти на шию та диктувати свої умови;

- приймайте і любіть своїх дітей такими, як вони є, — не за гарне навчання, поведінку або успіхи, а тому,

що вони ваші діти. Майже ви самі.

- крок за кроком у бесідах із дитиною прищеплювати відчуття відповідальності — за себе і своє здоров'я, за близьких і друзів; відповідальність — не покарання, а можливість: «Ти відповідаєш за своє життя. Ти можеш робити те, що ти вважаєш за потрібне».

- спробуйте не навчати жити за батьківськими правилами, а сказати: «Я не знаю, як тобі жити. Але знаю, що ти із цим впораєшся, а я завжди допоможу і буду поряд»;

- потрібно навчитися спілкуватись зі своєю дитиною, використовуючи емпатію — усвідомлене співпереживання емоційному стану дитини, здатність розпізнавати, що вона відчуває.

- варто завжди підкреслювати все хороше, що притаманне вашій дитині - це підвищує впевненість у собі, підкріплює віру в майбутнє.

- залишайтеся собою, щоб дитина сприймала вас, як чесну, щирю людину, якій можна довіряти.

- проявляйте щирю зацікавленість у справах дитини, розмовляйте з дитиною на рівних.

- якщо ви побачите, що з дитиною щось не так, не перетворюйте розмову з дитиною в допит, задайте прості запитання «Чим я можу тобі допомогти?», «Що сталося?».

- спробуйте побачити кризову ситуацію очима своєї дитини, займайте її сторону, а не сторону інших людей, які можуть завдати йому болю.

- дайте дитині можливість знайти свої власні відповіді.

- будьте поряд з дитиною і підтримуйте її. Якщо не знаєте, що сказати, — не говоріть нічого. Просто будьте поруч.

- спробуйте пояснити підлітку різницю між життям і смертю.

А також прикладіть усі сили щоб з'ясувати, які причини отруюють життя сина чи доньки настільки, що наш світ з усіма його радощами став для них немилий.

Ваші зусилля обов'язково принесуть користь!

Вони першими зафільмували Чорнобиль

(Закінчення. Початок у попередньому номері)

...На початку травня 1986-го у Чорнобилі з'явилися перші знімальні телевізійні групи.

Це були дивні часи: з одного боку, голова советської держави Михайло Горбачов завірив міжнародну спільноту про повну відкритість срер стосовно подій у зоні аварії, з іншого — срер не бажав показувати справжні обсяги та наслідки того, що сталося в ніч на 26 квітня на четвертому енергоблоці.

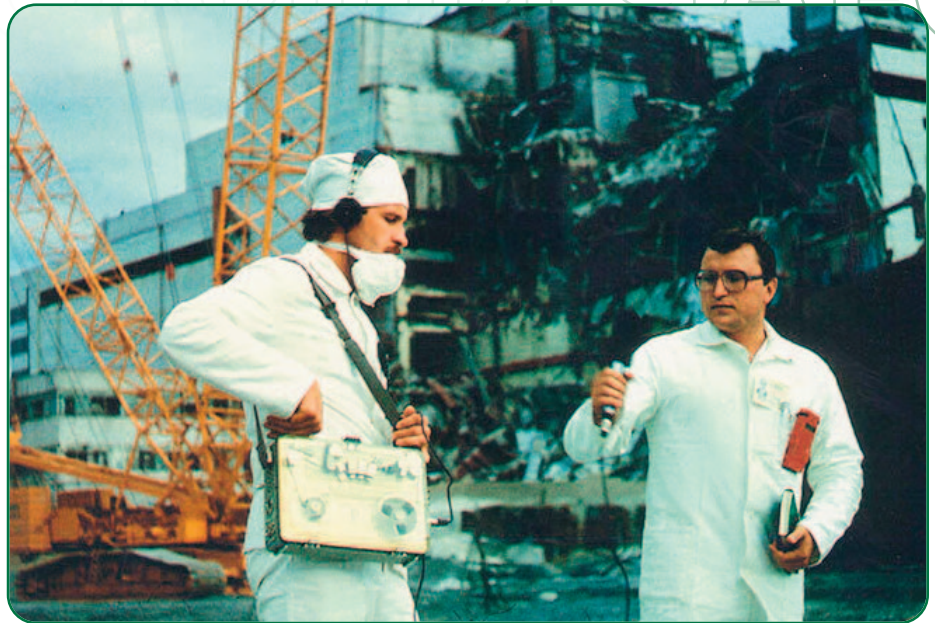
І якщо праця фотографів була необхідна не так інформаційно, як технічно, насамперед, для використання у звітах урядової комісії до партійних органів срер, а пізніше — до міжнародних організацій, то відзняте телевізійниками мало працювати на внутрішнього споживача, а саме переконати «пересічного» глядача, що нічого невинного та особливо небезпечного у Чорнобилі не відбулося, і наслідки того, що сталося, вдало та швидко виправляються.

Перші спроби акредитуватися в Чорнобилі українські репортери почали робити одразу після так званих «травневих свят» — вже надто нав'язливо «советські» ЗМІ демонстрували святкові безтурботні репортажі з Києва.

Акредитації не давали. Спроби журналістів та операторів дістатися у зону навколо ЧАЕС нагадували пригодницькі стрічки. Відомі історії про неймовірний автостоп однієї знімальної групи від села до села — усе ближче до Іванкова та Поліського, про відчайдушну спробу дістатися Чорнобиля на річковому пароплаві, який продовжував курсувати Дніпром та Прип'яттю у перші місяці після аварії.

Найвдалішим виявився вояж репортера **Валерія МАКАРЕНКА**, який побував у Чорнобилі після аварії 26 квітня 1986 року разом зі знімальною групою Українського телебачення.

— Я чотири рази намагався акредитуватися в Чорнобиль різними офіційними шляхами, але мене не пускали, — розповідав пізніше Валерій Макаренко.

— Я пам'ятаю, як у перших числах травня знімали в Іванківському будинку культури евакуйованих людей з Чорнобильської зони, які вперше отримували грошову допомогу. Мені закарбувалася у пам'яті одна жінка, вдягнена у чоловічий плащ і чоловічі сандалі.

Вона вибачалася за те, що так повільно розписується у відомостях, бо руки зайняті — потрібно притримувати плащ, бо під ним була лише сорочка. А коли вона побачила, що її знімають, звернувшись до нас: «О, ви з телебачення? Як там у Чорнобилі? Як там наші чоловіки на тій станції?»

Але нам нічого було відповісти. «І ви мовчите», — з докором констатувала вона. Її слова так різонули... Але річ у тому, що не можна було подолати тих кордонів, виставлених там із числа міліції і військових. Якось вночі у мене з'явилася думка: «Якщо по землі не можна потрапити у Чорнобиль, то що мені заважає туди полетіти?».

...Я служив у авіації і мав зв'язки з льотчиками. Таким чином я опинився 14 травня у Борисполі на льотному майданчику... Ми сіли в Чорнобилі, на околиці міста. Там був імпровізований аеродром.

Відразу ж почали знімати з оператором Валентином Юрченком. Але я зрозумів: якщо я не запишу інтерв'ю з головою урядової комісії срер з ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, яка працювала у той час в Чорно-

билі, то наш матеріал може не вийти в ефір. А голова цієї комісії мав надзвичайні повноваження, йому рота заткнути ніхто не міг. Тому я набрався нахабства і «пошурував» до нього за коментарями.

У Чорнобилі тоді була зовсім інша атмосфера, ніж у Києві. Тому Щербіна не здивувався, а зрозумів, що ми теж приїхали працювати. Тоді він вперше розповів все, як є: що сталося, на якому етапі ми зараз і що будемо робити.

Ввечері 15 травня я прилетів у Київ. А вранці наступного дня всі знали, що у мене знято п'ять касет, і матеріал почали готувати до ефіру для «Актуальної камери». Причому він пішов у повному обсязі. Після цього тримати інформаційну блокаду вже не було сенсу. Після нас в Чорнобиль уже приїхали і газетяри, і телевізійники, і працівники радіо...

«Перша відеозйомка реактора — це саме наша з Валентином Юрченком. Пілот сидів, освинцьований увесь, як слід, а ми — у своїх курточках таких... Після тієї зйомки Валентина дуже сильно нудило», — розповідав «5 каналу» Валерій Макаренко.

...Оператор Валентин Юрченко, який знімав той, найперший репортаж, помер восени 1986 року...

Інший операторській групі УТ «Актуальна камера» не пощастило опинитися на ЧАЕС, проте їх репортаж про події в зоні відчуження вийшов на чотири дні раніше, ніж описаний вище, — ще 12 травня 1986-го.

Оператор **Валерій ГОМОН**:

— Вийшло так, що першими поїхали Валентин Юрченко та Юра Жуков. Але їм тоді не дали знімати. Вони доїхали до Чорнобиля, намагалися проїхати далі, але на місце аварії нікого не пустили.

А зі мною вийшло несподівано. Я за графіком виходив на роботу 10 травня, і ми з журналістом Валерієм Писаревським, поїхали знімати матеріал для «Актуальної камери».

Ми поїхали спочатку в Поліське, так як туди евакуювали багатьох з Прип'яті та Чорнобиля. Там з нами зустрівся профорг станції. З ним ми вільно пересувалися по території, адже тоді ще не було КПП.

Їздили ми з ним і, завдяки цьому, нам вдалося потрапити в село Іловниця, в табір «Казковий», де жили працівники ЧАЕС. Їхали якимись обхідними шляхами. Мені було тривожно, не за себе, ні, а за настрої людей — чи стануть говорити, чи вдасться зробити матеріал. Адже вони могли і напружитись, відмовитися. А вийшло з точністю до навпаки — всі хотіли потрапити в кадр, сказати кілька слів, щоб рідні та близькі побачили, що вони здорові і все у них нормально.

Так вийшло, наш матеріал із зони став першим. Він вийшов, здається, 12 травня. На станцію ми тоді не потрапили, але привезли величезну кількість інтерв'ю.

Нас було одинадцять операторів, які

працювали на каналі, знімали для «Актуальної камери» в зоні ЧАЕС: Валентин Юрченко, Юрій Федоров, Юрій Жуков, Михайло Лебедєв, Валерій Чижов, Сергій Мінько, Сергій Лосєв, Юрій Коляда, Олександр Сульдін, Віктор Шляжко.

Якщо один з нас «вліз» в машинний зал, то наступний повинен був влізти ще куди-небудь. Я перерахував лише операторів нашого відділу, а був ще й відділ хроніки...

...У числених свідченнях операторів та репортерів, яким довелося працювати в Чорнобилі в перші роки аварії, постійно спливає інформація про те, що усі матеріали, які шляхом перегляду «компетентними органами» вдалося вилучити у знімальних груп, дуже швидко з'являлися на центральному телебаченні радянського союзу.

Цікаво, що у вихідних даних телевізійних програм, зокрема провідної інформаційної програми радянського союзу «Время», значилися зов-

сім інші оператори та журналісти...

...Оператор **Олександр СУЛЬДІН** уперше на місце аварії потрапив двома днями пізніше за групу Валерія Макаренка. За документами може відстежити усі свої поїздки до ЧАЕС. Він казав, що іноді доводилося знімати в найнебезпечніших місцях:

— Знімав на даху, дозиметрист мені дав секунд 5. Я кажу: не встигну, у мене камера запускається 5 секунд. Ну десь півтори хвилини я зняв. Ці плани я бачив у фільмі англійському про Чорнобиль, — розповів тому ж «5 каналу» оператор Олександр Сульдін.

Власне, усе, що вдалося зберегти, було на ретельно прихованих операторах та журналістами касетах. Саме тому в архівах українського телебачення та Держархіві України так небагато відеоматеріалів перших місяців аварії. Зате переважна більшість українських стрічок про Чорнобиль зроблена на тих, прихованих кадрах. Як ті стрічки долали КДБшні препони — тема окремої розмови.

НОВИНИ ЧАЕС

Офіційне видання
ДСП «Чорнобильська АЕС»

Відповідальний за випуск: Віталій Медвідь

Над номером працювали: Майя Руденко,
Віталій Медвідь, Анастасія Єрашова,
Денис Ланько

Зворотній зв'язок:
m.rudenko@chnpp.gov.ua
+380 4593 441 50

Ukraine ua
NOW

Видання засновано у 1995 році. Видається на виконання ст. 10. «Права громадян та їхніх об'єднань на одержання інформації у сфері використання ядерної енергії та радіаційної безпеки» Закону України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» та на підставі ч.3 ст. 15 Закону України «Про медіа».